

gentilis, traducere pe care o regăsim și la Teodor Corbea. E interesantă și traducerea pe care o dă dicționarul pentru cunoscutul dans maghiar *hajdútánc* (*saltus hajdonicus*) ca *iepureasca*, denumire necunoscută până astăzi în alte izvoare. În limba română în general, acest dans este denumit *haidău*. Tot un sens aparte apare și în traducerea cuvântului maghiar *levente* cu latinescul *effeminatus* „feminin”. Acest sens al cuvântului maghiar n-a fost atestat până acum nicăieri. Substantivul *levente* (care nu este identic din punct de vedere etimologic cu numele *Levente*, atestat deja înaintea descălecatului maghiar la Constantin Porphyrogenetos, și care provine din verbul *lesz* „va fi”) este un împrumut din limba sârbă în limba maghiară. Prima atestare a cuvântului o avem din anul 1568, cu sensul „viteaz, cavaler, soldat, mercenar” sau chiar „pierde-vară, aventurier”, dar cu sensul lui *effeminatus* în sursele maghiare încă nu l-am întâlnit.

LEVENTE NAGY
Eötvös Loránd Tudományegyetem
Budapest Egyetemi tér 1-3
Budapesta
Ungaria

ANDREEA SOARE, *Reflexivul românesc. Sincronie și diacronie*, București, Editura Universității din București, 2010, 275 p.

Lucrarea Andreei Soare tratează o problemă controversată a gramaticii românești: categoria reflexivului.

Structurată în cinci capitole, urmate de considerații finale, două anexe și bibliografie, cercetarea are drept obiectiv „de a propune o modalitate de interpretare a reflexivului menită să înlăture problemele ridicate de varietatea formelor reflexive și de ambiguitatea care însoțește în multe situații ocurențele acestora” (p. 14).

Capitolul 1., intitulat *Descrierea și interpretarea reflexivului în gramatici românești și în alte studii de specialitate*, prezintă o abordare a categoriei reflexivului, așa cum apare ea descrisă în gramaticile și studiile românești vechi și moderne. Un loc aparte este acordat de către cercetătoare GALR, subliniind noutatea pe care aceasta o aduce în interpretarea reflexivului, anume excluderea acestuia „dintre valorile de diateză” (p. 52) și explicarea „prin eterogenitatea sintactică a acestuia în limba română și prin aceea că niciuna dintre ipostazele reflexivului nu manifestă trăsăturile definiției ale diatezei [...]” (p. 57). În continuare, Andreea Soare se apleacă asupra analizei studiilor ce tratează categoria diatezei, concluzionând: „categoria diatezei reprezintă, în momentul actual, un concept devenit necuprinzător” și pledând „pentru desființarea categoriei diatezei din gramatica limbii române” (p. 63). Desființarea diatezei nu echivalează, precizează autoarea, cu anularea sensurilor de „pasiv”, „reflexiv”, „reciproc”, „impersonal”; ele rămân funcționale, servind doar ca determinant pentru ceea ce Andreea Soare propune să poarte denumirea de *corp verbal* (corp verbal reflexiv – CVR –, corp verbal reflexiv-pasiv – CVRP –, corp verbal reciproc – CVRec –, corp verbal impersonal – CVI –) (p.63-65).

În capitolul 2., *Cadre teoretice de interpretare a reflexivului oferite de teoriile moderne*, atenția cercetătoarei se focalizează în special asupra studiilor străine ce discută problematica reflexivului din perspectiva teoriei cliticelor – pronominale și anaforice (Borer, Kayne, Zwicky, Van Riemsdijk, Dobrovie-Sorin, Roberge, Bouchard) –, a teoriei legării (Bouchard, Aoun, Koster, Manzini), a structurii semantico-pragmatică (Ducrot – Schaeffer, Brunot, Geniușiene, Fillmore, Comrie). Un spațiu destul de larg este acordat perspectivei tipologice a reflexivului prezentat în opoziție cu reciproc (Bhat, Lichtenberg, Vasilescu).

Capitolul 3., *Date privind istoria reflexivului românesc și a diatezelor*, se constituie într-un inventar al reflexivului (pronume și diateză) din perspectivă diacronică. Pornind de la indo-europeană,

trecând prin latină (cu stadiile sale) și ajungând la româna veche, cercetătoarea demonstrează că reflexivul este moștenit din latină, subliniind însă că, datorită contactului cu slavii, româna a dezvoltat forme reflexive pentru verbele ce cunoșteau în latină doar valori active (p. 131).

Structurat în șase subcapitole, capitolul 4., *Forme și utilizări ale reflexivului în limba textelor vechi originale românești (sec. XVI-XIX) (TVOR)*, reprezintă un adevărat document de limbă, cercetătoarea procedând la un inventar al situațiilor de apariție a reflexivului în texte vechi originale românești (culte și documente particulare), grupând patru secole de limbă română.

Andreea Soare prezintă, pe secole, ocurențele reflexivului în texte, centrându-și atenția asupra formelor reflexive accentuate (4.1.), a cliticelor reflexive sintactice și nonsintactice (4.2.), a verbelor cu alt regim și/sau alt sens față de cel din limba română actuală (4.3.), a expresiilor și locuțiunilor verbale (4.4.), cât și asupra altor posibilități de redare a reflexivului (4.5.), pentru a conchide în final că „textele de secol XIX sunt cele mai apropiate de uzul pe care reflexivul îl cunoaște în româna contemporană, particularitatea acestora constând în folosirea CVR/CVRP ale căror verbe au etimon grecesc (fapt datorat contextului socio-cultural și politic de la acea vreme), verbe care în limba actuală au ieșit din uz” (p. 182).

Bazat pe un corpus considerabil de texte de limbă scrisă și vorbită actuale, ilustrând stilurile beletristic, publicistic și științific, ultimul capitol, 5., *Forme și utilizări ale reflexivului în româna actuală*, urmărește ocurențele reflexivului în româna de azi, văzute dintr-o dublă abordare, însoțite de ample comentarii. Pe de o parte, se oprește asupra utilizării în context (verbal, adjectival, nominal, prepozițional) a reflexivului accentuat în D. și Ac. (5.1.), a cliticelor reflexive sintactice și nonsintactice (5.2.). Pe de altă parte, ia în discuție dinamica reflexivului în limba română actuală (5.3.), arătând că verbe consacrate de normă ca nereflexive sunt utilizate reflexiv și invers, ceea ce întărește ideea că limba inovează fără întreruperi. Se cuvine subliniat aici că lucrarea Andreei Soare are un merit aparte, și anume faptul că propune un inventar de forme din paradigma reflexivului și interpretează construcțiile în care intră cliticile reflexive nonsintactice, fapt inexistent în alte lucrări de gramatică românească.

În final, cercetătoarea conchide că „Reflexivul este o constantă în evoluția limbii române (în sensul prezenței permanente), tipologia acestuia s-a păstrat de-a lungul secolelor, în ciuda faptului că fiecare epocă inovează, schimbând registre sintactice, sensuri, renunțând la unele forme, preferând altele, readucând la lumină forme vechi sau creând forme noi” (p. 236).

În concluzie, se poate afirma că, prin cercetarea Andreei Soare, literatura românească de specialitate se bucură de o reușită monografie a reflexivului românesc.

MARIA ALDEA

Universitatea „Babeș-Bolyai”

Facultatea de Litere

Cluj-Napoca, str. Horea, 31

The World Atlas of Language Structures (WALS). Editat de MARTIN HASPELMATH, MATTHEW S. DRYER, DAVID GIL și BERNARD COMRIE, Oxford, Oxford University Press, 2005, 712 pagini și CD

WALS este acea gen de carte de referință care apare o dată la un secol și care definește un domeniu științific pentru tot atâta vreme, în același timp un atlas lingvistic și o *summa linguistica*, care a beneficiat de expertiza celor mai importanți specialiști în tipologie lingvistică, precum și de sprijinul Max Planck Institute for Evolutionary Anthropology din Leipzig, cel care asigură și ediția on-line (<http://wals.info/>).